

ارزیابی اصول نوشهرگرایی در جهت احیاء بافت‌های قدیمی حریم رودخانه‌ها

حسین موسی زاده^۱

دانشجوی دکتری، گروه علوم منطقه‌ای، دانشگاه اتوش لوراند، دانشکده علوم، بوداپست، مجارستان

مریم کیایی

کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه گلستان، گرگان، ایران

عبدالرحمن احسان

دانشجوی دکتری مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران

محمد علی جعفری

کارشناس ارشد محیط زیست، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۲/۱۳ تاریخ صدور پذیرش: ۱۳۹۸/۰۶/۱۱

چکیده

افزایش ناگهانی شهرنشینی و وجود بافت‌های قدیمی و فرسوده و ناکارآمد در هسته مرکزی شهرها موجب شد تا برنامه ریزان به فکر ارائه راه حل و برنامه‌هایی مناسب برای بهسازی این بافت‌ها باشند. هدف پژوهش حاضر ارزیابی اصول نوشهرگرایی به منظور بکارگیری این مولفه‌ها در احیاء بافت‌های قدیمی و هویت‌بخشی به محلات متشنج اطراف رودخانه‌های شهری می‌باشد. همچنین این پژوهش در جهت پاسخگویی به این سوالات بوده است، که کدام یک از گویه‌های ارزیابی شده اصول نوشهرگرایی، در جهت احیاء بافت‌های فرسوده شهری منطقه ۴ شهر رشت از وضعیت مناسبی برخوردار بوده‌اند و آیا برنامه‌ریزی‌ها و طرح‌های انجام شده جهت بهسازی و هویت‌بخشی به محلات از کیفیت مناسبی برخوردار بوده است؟ پژوهش حاضر از نظر هدف، پژوهش کاربردی و از نظر ماهیت و روش کار توصیفی-پیمایشی و استنباطی است. جامعه آماری پژوهش تمامی شهروندان منطقه ۴ شهر رشت هستند و روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی از شهروندان منطقه به تعداد ۳۸۴ نفر می‌باشد. در زمینه ارزیابی اصول نوشهرگرایی در جهت احیاء بافت قدیمی حریم رودخانه‌ها در شهر رشت از نتایج حاصل از پرسش‌نامه و به کمک روش Saw، در محیط GIS استفاده شده است. روایی پرسشنامه از سوی کارشناسان تأیید شده و میزان پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ اندازه‌گیری شده است. نتایج نشان می‌دهد که ارزیابی محلات منطقه ۴ رشت با استفاده از اصول رویکرد نوشهرگرایی راه حل بهینه‌ای است تا ظرفیت‌های درونی موجود در بافت‌های قدیمی حریم رودخانه را از حالت بالقوه به حالت بالفعل تبدیل کند و این رویکرد در صورت مدیریت بهینه‌ی نوسازی و اجرای راهکار مناسب در زمینه احیاء و نوسازی و با تقویت هریک از اصول نوشهرگرایی در منطقه سبب بازآفرینی کالبدی و فرهنگی توامان خواهد شد.

کلمات کلیدی: رودخانه‌های شهری، نوشهرگرایی، بافت قدیمی، شهر رشت، روش Saw، GIS.

مقدمه

در دهه ۱۹۸۰ میلادی تعداد زیادی از معماران و شهرسازان آمریکایی از فرسودگی و زوال مراکز شهری و افزایش فزاینده جوامع محلی که پراکنده و متفرق، وابسته به اتومبیل و دارای فاصله با مراکز شهری بودند، اظهار نارضایتی کردند. در سالهای پایانی دهه ۱۹۸۰ و ابتدای دهه ۱۹۹۰ این نارضایتی منجر به ظهور جنبش نوشهرگرایی شد. (Lehrer, 2004). نوشهرگرایی (که به طراحی محلات سنتی و طراحی محلات نئوسنتی مشهور است) اصول برنامه ریزی است که محلات قابل زیست و قابل پیاده‌روی در یک محیط مساعد پیاده‌روی را به وجود می‌آورد. نوشهرگرایی واکنشی نسبت به پراکندگی شهری است و یک راه موثر برای مقابله با جوامع وابسته به اتومبیل است که در آن هر سفری با ماشین انجام می‌شود (Hikichi, 2003). استفاده از رویکرد نوشهرسازی یکی از آخرین رویکردهای مطرح برنامه ریزی شهری در سطح جهانی در زمینه ی بهسازی محلات سنتی، در ساماندهی محلات سنتی و قدیمی است. شهرسازی جدید که با اکولوژی اجتماعی، سرمایه داری اجتماعی، مورفولوژی شهری و جامعه شناسی اجتماعی پیوند خورده است «جنبشی است در شهرسازی و معماری که از طراحی سنتی حمایت کرده و جلوی گسترش افقی شهر را می‌گیرد و با تعریف کارکرد جدید برای مرکز شهر آن را از حالت انزوای خارج می‌کند (Charles, 2003: 762). حفظ، احیاء و بازآفرینی آن‌ها و انطباق آن با کلیت سیستم شهری از جمله ضرورت‌هایی است که می‌تواند حیات ناحیه تاریخی را همگام با شهر پیش‌برد (کلانتری و پوره‌حمد، ۱۳۸۳: ۷۸). رویکرد نوشهرگرایی بر ارزش‌های سنتی شهرها تکیه دارد. اصول آن بر بازگشت به ساختار سنتی محلات تأکید می‌کند و به نظر می‌رسد قادر است با توجه به ظرفیت‌های نوین اجتماعی، راهکارهای موثری را در راستای احیای بافت‌های کهن و رو به افول شهری ارائه دهد (پیوسته گر و نتاجیان، ۱۳۹۵: ۱۳۳)، به طوری که به طوری که بهبود دائمی در شرایط اقتصادی، کالبدی، اجتماعی و زیست محیطی ناحیه ای را که دستخوش تغییر شده، فراهم می‌کند (Roberts, 2000: 17). شهرسازی جدید از شهرسازی سنتی برای تحکیم بخشیدن به توسعه‌ی روابط اجتماعی در محلات و واحدهای همسایگی و رعایت سلسله مراتب راهها استفاده می‌کند و از شهرسازی نوین (فنگرا) برای اتصال سریع محلات شهر به یکدیگر، احداث ساختمان‌ها و فضاهای عمومی برای رفاه حال شهروندان بهره می‌گیرد (آذر و حسین زاده دلیر، ۱۳۸۷: ۱۱۸). از دید نوشهرسازان، محله بهتر است فشرده، حامی افراد پیاده و دارای کاربری مختلط باشد. (Basirat, 2007: 57) توجه به بافت‌های فرسوده و قدیمی و رفع ناپایداری آن‌ها، به موضوعی جدی و محوری تبدیل شده، به گونه ای که سازمان‌های ذیربط را به تکاپوی ساماندهی و بازآفرینی بافت‌های مذکور سوق داده و لزوم مداخله در این بافت‌ها را در دوره‌های مختلف زمانی مطرح نموده است (زنگی آبادی و مویدفر، ۱۳۹۱: ۲۹۷). بافت‌های فرسوده و قدیمی شهرهای کشور که در اغلب موارد هسته اولیه و اصلی آن شهرها را تشکیل می‌دهند، از یک طرف جزو میراث فرهنگی و تاریخی آن شهرها محسوب شده و حفظ، بهسازی کالبدی و توانمندسازی عملکردی آن‌ها اجتناب ناپذیر می‌باشد و از طرف دیگر اغلب این بافت‌ها با گذشت زمان و عدم توجه و نگهداری مناسب، دچار فرسودگی و اضمحلال کالبدی و عملکردی می‌گردند (معمدی مهر و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۹). اهمیت توجه به احیا و بهسازی بافت‌های فرسوده از جنبه های اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی و کالبدی قابل تعمق و بررسی است و یکی از مهمترین فاکتورهای دستیابی به

توسعه پایدار و رشد هوشمندانه‌است (رهنما، ۱۳۸۸: ۱۳-۱۲). از سوابق جهانی احیای محله‌ها می‌توان به چهار نمونه از تجربیات موفق نوشهرگرایان در زمینه احیای بافت‌های قدیمی شهر پیتسبورگ ایالت پنسیلوانیا در ایالات متحده آمریکا با قدمتی بیش از ۲۵۰ سال اشاره کرد. مداخله برای احیا بر اساس دو محور کلی باززنده سازی راسته تجاری اصلی محله‌ها و نوسازی بافت مسکونی آغاز شد. ایجاد منظر شهری مطلوب، جلوگیری از استقرار وسایل نقلیه در خیابان‌ها، احداث پارکینگ‌هایی که در معرض دید نباشند و تطابق ساخت و ساز جدید با الگوی زمینه و بستر اصلی محله مورد تأکید قرار گرفتند (David, 2009: 120). نکته درخور توجه در طرح، مشارکت شهروندان در تمامی اقدامات گفته شده و طراحی بر اساس نیازها و خواسته‌های ساکنان بوده است. نتیجه این اقدامات رونق مجدد اقتصادی محله و افزایش نسبی جمعیت محله و کاهش متوسط سنی ساکنان محله بوده است. در خصوص اصول و معیارهای نوشهرگرایی، کتابی با نام «منشور نوشهرگرایی» از سوی انتشارات شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری ترجمه شده که به بررسی سطوح مختلف نوشهرگرایی پرداخته است. با استفاده از رویکردهای نوآورانه، برنامه‌ریزی در رودخانه‌ها و توسعه پایدار نباید از رویکرد بالا به پایین پیروی کند. مشورت عمومی و تعامل با جوامع محلی به عنوان قدم‌های حیاتی در برنامه‌ریزی و اجرای اقدامات برای رویکردهای مختلف رودخانه‌ها مانند باززنده سازی رودخانه باید در نظر گرفته شود. در عین حال این اقدامات، نیاز به همکاری موثر بین سطوح مختلف اداری، از جمله در تهیه و اجرای اسناد استراتژیک، ضروری است (Mousazadeh & Izsak, 2018: 5). که این خود به نوعی اشاره به نقش رودخانه‌ها در بحث نوشهرگرایی دارد.

در انجام پژوهش حاضر از توزیع پرسشنامه استفاده شده است و پس از آن به تحلیل یافته‌های استنباطی حاصل از پرسشنامه پرداخته شده است که هر یک از شاخص‌های رویکرد نوشهرگرایی در منطقه موردنظر را مورد تحلیل قرار داده است و به تعیین وضعیت کیفیت گویه‌های ارزیابی اصول نوشهرگرایی، در جهت احیاء بافت‌های قدیمی پرداخته شد. یافته‌های استنباطی پژوهش با استفاده از نرم افزار SPSS و آزمون‌های مناسب در حوزه تحقیق، مورد سنجش و تحلیل قرار گرفته است. همچنین به جهت بهره‌گیری از نظرات کارشناسان و نخبگان در زمینه ارزشیابی اصول نوشهرگرایی از مدل SAW، و نرم افزار GIS پرداخته شده است.

پژوهش حاضر از نظر هدف، پژوهش کاربردی و از نظر ماهیت و روش کار پژوهش توصیفی-پیمایشی و استنباطی انجام شده است. جامعه آماری پژوهش تمامی شهروندان بالای ۱۸ سال منطقه ۴ شهر رشت هستند که روش نمونه‌گیری در این پژوهش به صورت اتفاقی از مردم منطقه می‌باشد. تعداد افراد پرسش شونده ۳۸۴ نفر می‌باشد. نظرات پاسخگویان با استفاده از طیف لیکرت ۵ مقیاسی اندازه‌گیری شده که از عدد ۱ (کاملاً نامناسب) تا عدد ۵ (کاملاً مناسب) را شامل می‌شود. با توجه به جمعیت این منطقه، ۳۸۴ نمونه انتخاب شده است. تعداد نمونه‌ها با استفاده از فرمول کوکران و با توجه به محدودیت‌های زمانی و مالی پژوهش تعیین شد.

آمار توصیفی:

در بخش آمار توصیفی به بیان ویژگی‌های جنسی، سنی و سطح سواد، تاهل یا مجرد، وضعیت اقتصادی پرسش شونده‌گان پرداخته شده است تا میزان آگاهی پاسخ دهندگان مشخص گردد.

آمار استنباطی:

در این بخش با استفاده از داده‌های پرسشنامه به تبیین و پیش بینی اطلاعات ناشی از هدف پرسشنامه می‌پردازیم.

روایی و پایایی پرسشنامه:

روش استفاده از ضریب آلفای کرونباخ را برای تعیین پایایی یک پرسشنامه یا آزمون با تاکید بر همبستگی درونی می‌توان استفاده کرد. در این روش اجزا یا قسمت‌های پرسشنامه برای سنجش ضریب پایایی آزمون به کار می‌روند. آلفای کرونباخ از رابطه زیر میزان پایایی آزمون را محاسبه می‌کند.

$$r_{\alpha} = \left(\frac{k}{k-1}\right) \left(1 - \frac{\sum s_j^2}{s_x^2}\right) \quad (1)$$

که در آن r_{α} ضریب آلفای کرونباخ، k تعداد سوالات، s_j^2 واریانس هر سوال و s_x^2 واریانس کل سوالات است و روایی پرسشنامه نیز از سوی کارشناسان و متخصصان در زمینه شهری تأیید شده است. در پرسشنامه پژوهش حاضر سؤالاتی متناسب با متغیرهای تعریف کننده نوشهرگرایی و نیز هدف ارزیابی اصول نوشهرگرایی به منظور بکارگیری این مولفه‌ها در احیاء بافت‌های قدیمی و هویت‌بخشی به محلات متشنج اطراف رودخانه‌های شهری مطرح شده است و به طور تصادفی میان شهروندان منطقه ۴ شهر رشت توزیع گردیده شد.

جدول ۱. قابلیت اعتماد پرسشنامه جهت تعیین وضعیت کیفیت گویه‌های ارزیابی اصول نوشهرگرایی در جهت احیاء بافت‌های قدیمی و هویت‌بخشی به محلات

متشنج اطراف رودخانه‌های شهری		
تعداد گویه‌ها	آلفای کرونباخ	آلفای کرونباخ بر اساس آیتم‌های استاندارد
۴۶	۰,۷۸۸	۰,۷۸۸

منبع: یافته‌های پژوهش

میزان آلفای کرونباخ پرسشنامه این پژوهش، معادل ۰,۷۸۸ می‌باشد که نشان‌دهنده این است که پرسشنامه دارای پایایی عالی می‌باشد. بدین منظور سوالات پژوهش به صورت زیر مطرح می‌شود:

۱- کدام یک از گویه‌های ارزیابی شده اصول نوشهرگرایی، در جهت احیاء بافت‌های فرسوده شهری منطقه ۴ شهر رشت از وضعیت مناسبی برخوردار بوده اند؟

۲- آیا برنامه‌ریزی‌ها و طرح‌های انجام شده جهت بهسازی و هویت‌بخشی به محلات متشنج اطراف رودخانه‌های شهری در منطقه ۴ شهر رشت از کیفیت مناسبی برخوردار بوده است؟

مبانی نظری

عمده‌ترین آسیب ناشی از این دگرگونی، ناسازگاری کالبدی است که در دو وجه ناهمگونی و ناپایداری بافت‌های قدیمی و فرسوده و نوساز و در ابعاد ناهنجاری‌های مختلف کالبدی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی نمایان شده است. در این زمینه، اجرای برنامه‌هایی مانند بهسازی، مرمت، زنده‌سازی، نوسازی و... با هدف تجدیدحیات شهری یا جلوگیری از افت شهری، از مهم‌ترین شیوه‌هایی است که در کانون توجه متخصصان و مجریان شهرسازی و ساختار مدیریت شهری قرار دارد و محور اصلی اجرای این برنامه‌ها، مشارکت شهروندان است (امیری، ۱۳۹۵: ۵۲۳). بافت‌های فرسوده سهم قابل توجهی از پهنه‌های کشور را به خود اختصاص داده اند به همین منظور حرکت

ویژه ای نسبت به بهسازی و نوسازی آنها آغاز شده است. این طرح‌ها با هدف ارتقا سطح رفاه و ایمنی ساکنان و برقراری عدالت در پراکنش متوازن خدمات و امکانات شهری تهیه می‌شوند (طبییان و لاهوتی، ۱۳۹۱: ۳۷). یکی از این سیاست‌ها بهره‌گیری از اصول نوشهرگرایی می‌باشد. بدین منظور در جهت رفع مشکلات ناشی از فرسودگی و زوال مراکز شهری و گسترش افقی شهرها جنبش نوشهرگرایی به وجود آمد. این جنبش برای ایجاد جوامع پایدار و کارا بازگشت به الگوی محلات سنتی را امری لازم می‌داند (اصغرزاده یزدی، ۱۳۸۹: ۵۰). در طی چند دهه اخیر نوشهرگرایی به‌عنوان موضوعی بحث‌برانگیز در مقابل الگوهای سنتی و رایج شهرسازی تبدیل شده است و به‌عنوان یک جنبش پیشرو در پاسخ به شکست شهرها و حومه‌ها در اواسط قرن بیستم توسعه یافت. نوشهرگرایان، همانند حامیان باغ‌شهرها و پیش از آن‌ها مدرنیست‌ها، کار خود را با امید بسیار به برطرف کردن نیازهای اقشار آسیب‌پذیر و بازگرداندن زیبایی و شخصیت به شهرها آغاز کردند (قربی و محمدی، ۱۳۹۶: ۱۱۷). محله، ناحیه و محورهای شهری، عرصه مورد مطالعه نوشهرگراهاست. در تعریف آنها، محله‌ها، زیرتقسیماتی از شهرند که ترکیبی متعادل از فعالیتها را در خود جای می‌دهند؛ در حالیکه ناحیه‌های شهری، فعالیت‌های خاص و تخصصی را تأمین می‌کنند. محورها نیز اتصال دهنده محله‌ها و ناحیه‌ها بوده و دسترسی آنها را تأمین می‌کنند (Hikichi, 2003: 14). نوشهرگرایی معتقد است که بازگشت به الگوی محلات سنتی برای ایجاد جوامع پایدار و کارا لازم است و توسعه سنتی محلات در کانون توجه آن قرار دارد؛ گرچه در زمینه توسعه‌های مسکونی جدید به وجود آمده ولی همواره بر توسعه‌های درون بافت و اصلاح بافتهای موجود تأکید کرده است و مخالف گسترش بیش از حد و اندازه شهر و در نتیجه هدر رفتن زمین می‌باشد (APA, 2000: 18). نظریه نوشهرگرایی در زمینه طراحی شهری، به منظور افزایش حرکت عابر پیاده در واحدهای همسایگی آغاز شد و به تدریج در جهت اصلاح جنبه‌های مختلف در برنامه‌ریزی شهری و طراحی شهری به رشد خود ادامه داد. این رویکرد نواحی شهری را بر اساس استانداردهای طراحی شهری تحت تأثیر قرار داد. این نظریه به اصلاح محیط مصنوع، پرورش کیفیت زندگی و مکان‌سازی می‌پردازد. همچنین، به بازیابی ایده خلق جوامع شهری که فعالیت‌های گوناگونی را در یک فاصله پیاده روی کوتاه شامل می‌شوند و به ایجاد مکان‌های پیاده‌مداری می‌پردازد. این جنبش حرفه‌ای به دنبال طراحی و توسعه محله‌ای است که فشرده، کوچک مقیاس، دارای اختلاط کاربری و پیاده‌محور هستند. چنین محل‌هایی قابل زندگی بوده و به ارتقاء حس اجتماع محلی و درجه اجتماعی بودن می‌پردازد (Elshater, 2012:829).

رودخانه‌های شهری به هویت بسیاری از شهرها تعلق دارند و می‌توانند زمینه‌های مطلوب برای توسعه شهرنشینی باشند و همواره رودخانه‌های شهری در شهرها برای حفظ کیفیت زندگی اجتماعی ضروری بوده‌اند (Mousazadeh, 2018:3). در این راستا به نظر می‌رسد به کارگیری اصول رویکرد نوشهرسازی می‌تواند در راستای دستیابی به توسعه پایدار محله‌های شهری مؤثر واقع شود. با مروری بر متون معتبر جهانی به نظر می‌رسد که ارائه یک روش تحلیلی مناسب برای سنجش میزان تاثیرگذاری اصول نوشهرگرایی در محله‌های حریم رودخانه‌ها و تعیین اولویت‌های مداخله در محله‌ها مبتنی بر اصول این رویکرد تا به حال کمتر موضوع بحث قرار گرفته است. بدین منظور می‌توان از رودخانه‌ها به عنوان یک عامل در راستای اصول نوشهرگرایی در شهرها استفاده کرد، که در این پژوهش بدان پرداخته شده است.

روش وزن دهی افزایشی ساده saw

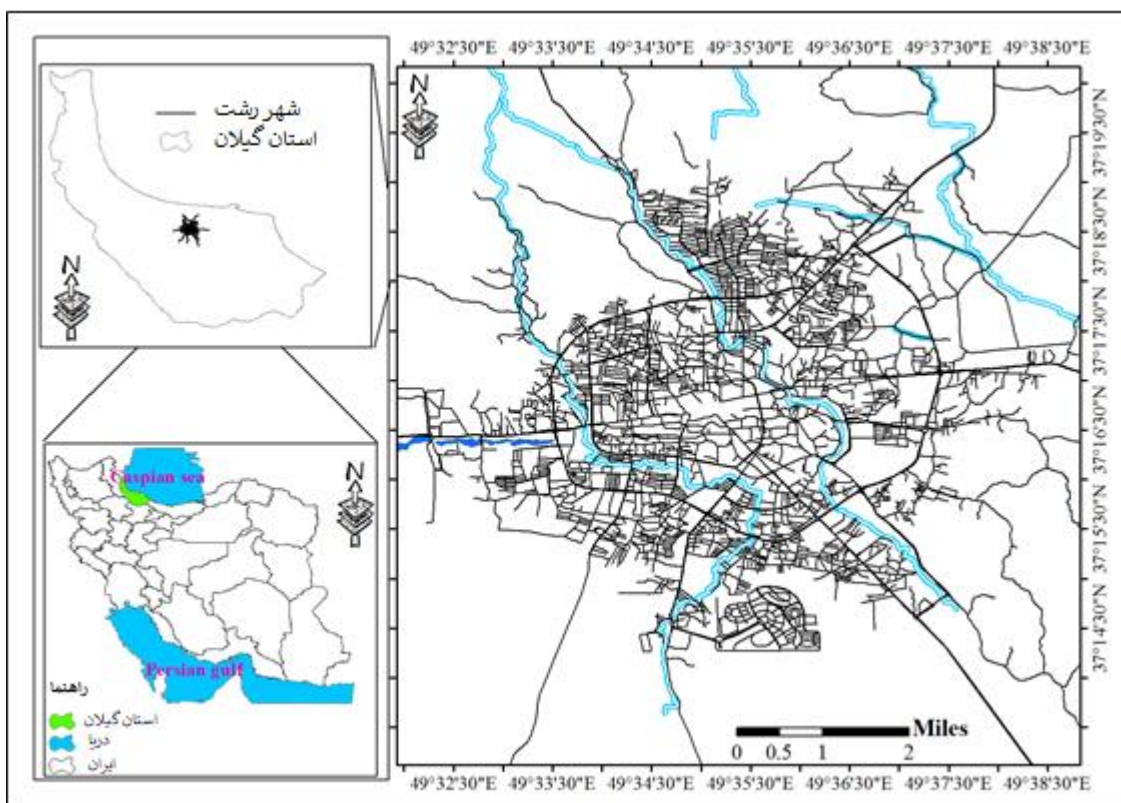
روش وزن دهی افزایشی ساده یا به اختصار SAW یکی از ساده‌ترین تکنیک‌های تصمیم‌گیری چند شاخصه است. چرچمن^۱ و اکوف^۲ (۱۹۵۴) نخستین کسانی بودند، که از روش SAW برای مواجهه با یک مسئله انتخاب پرتفیو (سهام، سبدهارایی) استفاده کردند. احتمالاً SAW شناخته‌شده‌ترین و پرکاربردترین روش برای تصمیم‌گیری‌های چند شاخصه است. چرا که در این روش از یک تابع افزایشی خطی برای نمایش ترجیحات تصمیم‌گیرندگان استفاده می‌شود. با این حال این تکنیک زمانی کاربرد پیدا می‌کند که فرض کنیم ترجیحات مستقل و یا مجزا از هم هستند. Saw فازی (روش مجموع ساده وزین فازی) (FUZZY Simple Additive Weighting method) بر اساس نتایج و بررسی‌ها، روش خوبی برای اولویت‌بندی بر اساس بیشترین امتیاز است. این روش در زمانی که تصمیم‌گیری بر اساس روش چندین معیار کمی و کیفی انجام می‌شود، بسیار مهم است. از مزایای این روش در مقایسه با سایر روش‌های متداول آن است که در شرایطی که بعضی از معیارهای تصمیم‌گیری از نوع هزینه (منفی) باشند، و هدف کاهش آن‌ها باشد، و بعضی از معیارها از نوع سود (مثبت) بوده و هدف افزایش آن‌ها باشد، این روش به‌آسانی جواب ایده آلی را که ترکیبی از بهترین مقادیر دستیابی به همه معیارها باشد، پیدا می‌کند. اطلاعات دریافتی شامل معیارها، وزن‌ها، گزینه‌ها و داده‌های ماتریس تصمیم‌گیری می‌باشد. این روش به‌صورت خودکار ۴ مرحله (۱-تجمع نظر خبرگان ۲- نرمالایز کردن ماتریس تصمیم ۳- وزن دهی به ماتریس نرمالایز شده (ماتریس وزین) ۴- رتبه‌بندی گزینه‌ها) برای حل روش را انجام می‌دهد.

محدوده مورد مطالعه

شهرستان رشت در مختصات جغرافیایی ۳۷ درجه و ۰۰ دقیقه تا ۳۷ درجه و ۲۷ دقیقه عرض شمالی از خط استوار و ۴۹ درجه و ۲۷ دقیقه تا ۴۹ درجه و ۵۵ دقیقه طول جغرافیایی از نصف النهار مبدا (استاندارد گیلان. معاونت برنامه‌ریزی. دفتر آمار و اطلاعات) در بین ارتفاعات تالش و دریای خزر واقع شده است. منطقه ۴ شهر رشت که مورد بررسی در این پژوهش شامل محلات پاسکیاب، خرسندی، نخودچر، حافظ آباد، ولکس، حمیدیان سلیمانداراب، شهرک قدس، الکتریک، رازی، آزادگان می‌باشد. منطقه چهار شهر رشت در قسمت غربی شهر واقع شده و محلات آن دارای شکل هندسی مشخص نیستند بلکه مرز محلات به صورت نامنظم و بدون پیروی از الگوی خاصی ترسیم شده است.

1. CHERMAN

2. ECOF

نقشه ۱: موقعیت منطقه مورد مطالعه

منبع: نگارندگان

یافته‌ها و بحث

تعیین وضعیت کیفیت گویه‌های ارزیابی اصول نوسهرگرایی، در جهت احیاء بافت‌های قدیمی منطقه ۴ شهر رشت:

جدول ۲. مشخصات آماری تعیین وضعیت کیفیت گویه‌های ارزیابی اصول نوسهرگرایی، در جهت احیاء بافت‌های فرسوده شهری منطقه ۴ شهر رشت

اصل	گویه (سوالات پرسشنامه)	تعداد	میانگین پاسخ دهندگان	انحراف استاندارد
اصل پیاده روی	مناسب بودن عرض پیاده روها در معابر و خیابان‌ها	۳۸۴	۲۰۵۹	۱۰۱۴۶
	مناسب بودن نوع مصالح مورد استفاده در کف پیاده روها	۳۸۴	۲۰۵۶	۱۰۱۲۷
	راحتی پیاده روی در معابر	۳۸۴	۲۰۸۹	۱۰۳۵۹
	امکانات موجود در پیاده روهای معابر	۳۸۴	۲۰۳۰	۱۰۱۰۸
اصل پایداری در ساختار	مناسب بودن مصالح مورد استفاده در ساختمان	۳۸۴	۲۰۶۷	۱۰۱۹۵
	دوام آسفالت بکار رفته در معابر	۳۸۴	۲۰۵۶	۱۰۰۹۹
	میزان صرفه جویی در مصرف انرژی در ساختمان‌ها	۳۸۴	۲۰۳۵	۱۰۲۷۴
	مناسب بودن طراحی ساختمان‌های محلات از نظر نورگیری و تهویه	۳۸۴	۲۰۵۷	۱۰۰۲۹۵
اصل پیاده سازی سیستم حمل و نقل مناسب	جمع آوری و تفکیک زباله‌های خشک و تر توسط ساکنان	۳۸۴	۲۰۳۴	۱۰۰۷۹
	میزان دسترسی به تاکسی، اتوبوس و... جهت جابجایی مسافر	۳۸۴	۲۰۷۴	۱۰۴۰۸
	بکارگیری تابلوها و علائم هشدار دهنده جهت پیشگیری از حوادث و افزایش ایمنی	۳۸۴	۲۰۸۷	۱۰۲۶۵
	میزان بهره گیری از سرویس‌های مدارس، مهدکودک و... جهت سهولت در حمل و نقل	۳۸۴	۲۰۸۶	۱۰۲۳۷
اصل افزایش تراکم	میزان امنیت ناشی از حمل و نقل و رانندگی در خیابان‌ها	۳۸۴	۲۰۸۸	۱۰۲۲۳
	میزان تمرکز اماکن مسکونی، اداری، خدماتی، تفریحی و تجاری	۳۸۴	۲۰۲۳	۱۰۱۳۱
	تناسب اعیان (زیربنا) و عرصه (حیاط) ساختمان‌ها	۳۸۴	۲۰۵۵	۱۰۲۸۷
	دسترسی به خدمات و رفع نیازهای روزمره زندگی در حداقل زمان ممکن	۳۸۴	۳۰۶۶	۱۰۱۳۴

۰۰۹۷۱	۴۰۱۰	۳۸۴	میزان علاقه ساکنین نسبت به احداث و استفاده از بناهای چندطبقه	
۱۰۳۰۱	۲۰۵۷	۳۸۴	کیفیت برنامه شهرداری جهت جلوگیری از حاشیه نشینی با افزایش تراکم	
۱۰۱۰۴	۲۰۴۱	۳۸۴	روند تجدید بنا در ساختمان‌های کهنه و بلااستفاده محله توسط اهالی	
۱۰۰۰۱	۱۰۹۰	۳۸۴	میزان مشارکت مردم در مدیریت محلات با شهرداری	اصل برنامه‌ریزی دو سویه
۱۰۲۲۲	۲۰۰۶	۳۸۴	میزان توجه شهرداری به پیشنهادات ساکنین جهت توسعه و اداره محلات منطقه	
۱۰۰۶۳	۳۰۵۹	۳۸۴	میزان تناسب بکارگیری شورای محله (شورایاری) جهت واگذاری اداره امورات محله	
۰۰۸۸۲	۱۰۸۷	۳۸۴	میزان جلسات اعضای شورای اسلامی شهر با ساکنین جهت بررسی مشکلات محلات	
۱۰۱۵۶	۲۰۳۲	۳۸۴	وضعیت بهداشتی فضاهای محله	اصل طراحی شهری با کیفیت
۱۰۲۱۵	۲۰۰۷	۳۸۴	میزان توجه به فضای سبز	
۱۰۳۳۹	۲۰۳۶	۳۸۴	کیفیت طراحی فضاها و ساختمان‌ها	
۱۰۲۵۹	۲۰۱۳	۳۸۴	تلاش شهرداری جهت طراحی خوب و با کیفیت	
۱۰۱۱۹	۲۰۴۸	۳۸۴	وضعیت ظاهری در ساختمان‌های مسکونی، خدماتی، تفریحی، اداری و تجاری	
۱۰۱۰۴	۲۰۰۴	۳۸۴	حفظ بافت سنتی و محلات قدیمی و آثار تاریخی	اصل ساختار سنتی محلات
۱۰۰۳۲	۱۰۹۳	۳۸۴	میزان تعاملات مردم و ارتباط بین همسایگان در سطح محلات	
۱۰۲۸۵	۳۰۳۶	۳۸۴	میزان استقلال محلات جهت تامین نیازهای روزمره بر اساس الگوی محلات قدیمی	
۱۰۳۶۱	۲۰۴۰	۳۸۴	مشخص بودن مرکز و محدوده محله‌ها	
۱۰۲۲۵	۲۰۰۵	۳۸۴	امکان دسترسی به همه بخش‌های محلات بصورت پیاده	
۱۰۲۴۲	۲۰۶۲	۳۸۴	میزان وجود انواع مختلف ساختمان در کنار یکدیگر در سطح کوچه‌ها و خیابانها	اصل مسکن مختلط
۱۰۰۶۱	۲۰۰۰	۳۸۴	میزان منازل با اندازه‌های مختلف	
۱۰۱۴۱	۳۰۹۸	۳۸۴	میزان منازل با قیمت‌های مختلف	
۱۰۲۸۲	۲۰۱۴	۳۸۴	میزان منازل با مالکیت اقشار مختلف	
۱۰۳۷۰	۲۰۴۱	۳۸۴	میزان وجود کاربری‌های مختلط	اصل کاربری‌های مختلط
۱۰۲۰۳	۲۰۰۳	۳۸۴	میزان استفاده از زمین جهت کاربری‌های مختلط اجتماعی	
۱۰۱۹۱	۲۰۵۳	۳۸۴	میزان تناسب طرح‌های شهرداری در ایجاد کاربری‌های مختلط	
۱۰۰۶۶	۲۰۱۰	۳۸۴	امکان تحرک و جابجایی آسان و ارتباط با سایر مناطق	اصل ارتباط پذیری در ساختار
۱۰۱۴۳	۲۰۱۳	۳۸۴	امکان دسترسی معابر به یکدیگر مانند شبکه شطرنج	
۱۰۲۷۹	۲۰۲۹	۳۸۴	رعایت سلسله مراتب دسترسی‌ها	
۱۰۳۷۰	۲۰۵۶	۳۸۴	امکان استفاده از دوچرخه در سطح محلات	
۱۰۰۶۵	۲۰۴۳	۳۸۴	اتصال خیابان‌های اصلی بوسیله معابر فرعی	
۱۰۲۱۵	2,53	۳۸۴	الگوی‌های مختلف حمل و نقلی در ارتقای سطح ارتباط محلات، نواحی و منطقه با سایر بخش‌های شهر	

منبع: یافته‌های پژوهش

در این بخش سوالات پرسشنامه بر مبنای شاخص‌های تعیین شده مورد بررسی قرار می‌گیرد. و سوالات پرسشنامه بر اساس ۱۰ بعد نوشهرگرایی طبقه بندی می شود.

تحلیل مدل (SAW) ارزیابی اصول نوشهرگرایی، رویکردی نوین در احیاء بافت‌های قدیمی در منطقه ۴ شهر رشت:

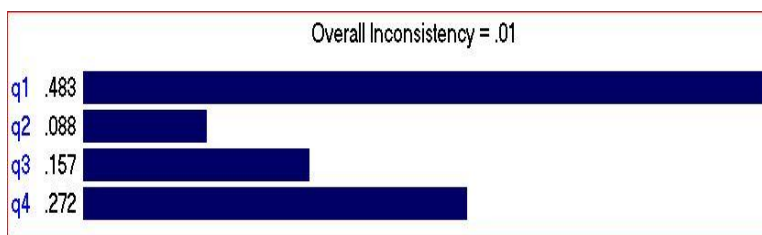
تحلیل مدل (SAW) گویه‌های شاخص اصل پیاده روی در منطقه ۴ شهر رشت:

جدول (۳) تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل پیاده روی را به صورت دودویی را نشان می‌دهد.

جدول ۳. تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل پیاده روی به صورت دودویی

	Q1	Q2	Q3	Q4
Q1		5.1	3.1	2.1
Q2			2.1	3.1
Q3				2.1
Q4	INCON:0.01			

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۲. وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل پیاده روی

منبع: یافته‌های پژوهش

همچنین شکل (۲) وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل پیاده روی را نشان می‌دهد. بر اساس این نمودار گویه مناسب بودن عرض پیاده روها در معابر و خیابان‌ها با 0.483 دارای بیش‌ترین وزن است. همچنین نرخ ناسازگاری برابر 0.01 است. بنابراین می‌توان سازگاری مقایسات را پذیرفت. بدین ترتیب الویت گویه‌های شاخص اصل پیاده روی در جدول فوق نشان داده می‌شود. بر اساس این جدول گویه‌های مناسب بودن عرض پیاده روها در معابر و خیابان‌ها و امکانات موجود در پیاده روهای معابر به ترتیب الویت‌های اول و دوم می‌باشد. به عبارت دیگر بر اساس تحلیل سلسله مراتبی و مقایسات زوجی در الویت بندی گویه‌های شاخص اصل پیاده روی از نگاه کارشناسان، مناسب بودن عرض پیاده روها در معابر و خیابان‌ها با وزن نهایی 0.483 دارای بالاترین اولویت در میان سایر گویه‌های این اصل، امکانات موجود در پیاده روهای معابر با وزن نهایی 0.272 در رتبه دوم، راحتی پیاده روی در معابر با وزن نهایی 0.157 و مناسب بودن نوع مصالح مورد استفاده در کف پیاده روها با وزن نهایی 0.088 در رتبه‌های بعد قرار دارند.

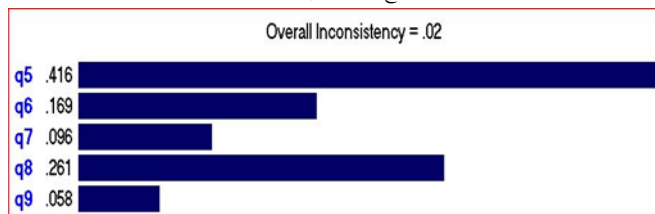
تحلیل مدل (SAW) گویه‌های شاخص اصل پایداری در ساختار در منطقه ۴ شهر رشت:

در ارزیابی گویه‌های شاخص اصل پایداری در ساختار، ۵ گویه موجود با یکدیگر مقایسه و تحلیل شده‌اند. جدول زیر تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل پایداری در ساختار را به صورت دودویی را نشان می‌دهد.

جدول ۴. تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل پایداری در ساختار به صورت دودویی

	Q5	Q6	Q7	Q8	Q9
Q5		3.0	4.0	2.0	5.0
Q6			2.0	2.0	4.0
Q7				2.1	2.0
Q8					4.0
Q9					

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۳. وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل پایداری در ساختار

منبع: یافته‌های پژوهش

همچنین شکل (۳) وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل پایداری در ساختار را نشان می‌دهد. بر اساس این نمودار گویه مناسب بودن مصالح مورد استفاده در ساختمان با 0.416 دارای بیش‌ترین وزن است. همچنین نرخ ناسازگاری برابر 0.02 است. بنابراین می‌توان سازگاری مقایسات را پذیرفت. الویت گویه‌های شاخص اصل پایداری

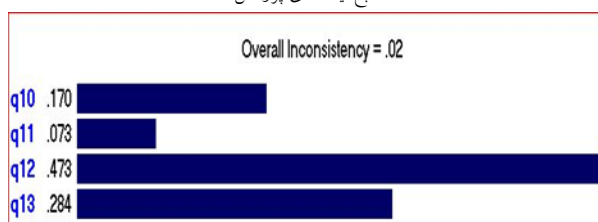
در ساختار نشان می‌دهد که گویه مناسب بودن مصالح مورد استفاده در ساختمان با وزن نهایی ۰,۴۱۶ دارای بالاترین رتبه، مناسب بودن طراحی ساختمان‌های محلات از نظر نورگیری و تهویه با وزن نهایی ۰,۲۶۱ به ترتیب الویت‌های اول و دوم می‌باشد. ضمن اینکه دوام آسفالت بکار رفته در معابر با وزن نهایی ۰,۱۶۹، میزان صرفه جویی در مصرف انرژی در ساختمان‌ها با وزن نهایی ۰,۰۹۶ و جمع آوری و تفکیک زباله‌های خشک و تر توسط ساکنان با وزن نهایی ۰,۰۵۸ در ادامه قرار دارند.

تحلیل مدل (SAW) گویه‌های شاخص اصل پیاده‌سازی سیستم حمل و نقل مناسب در منطقه ۴ شهر رشت:
جدول شماره (۵) تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل پیاده‌سازی سیستم حمل و نقل مناسب را به صورت دودویی را نشان می‌دهد.

جدول ۵. تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل پیاده‌سازی سیستم حمل و نقل مناسب به صورت دودویی

	Q10	Q11	Q12	Q13
Q10		3.0	3.0	2.0
Q11			5.0	4.0
Q12				2.0
Q13	INCON:0.02			

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۴. وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل پیاده‌سازی سیستم حمل و نقل مناسب

منبع: یافته‌های پژوهش

همچنین شکل (۴) وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل پیاده‌سازی سیستم حمل و نقل مناسب را نشان می‌دهد. بر اساس این نمودار گویه میزان بهره‌گیری از سرویس‌های مدارس، مهدکودک و... جهت سهولت در حمل و نقل با ۰,۴۷۳ دارای بیش‌ترین وزن است. همچنین نرخ ناسازگاری برابر ۰,۰۰۲ است. بنابراین می‌توان سازگاری مقایسات را پذیرفت. تحلیل گویه‌های اصل پیاده‌سازی سیستم مناسب حمل و نقل نشان دهنده شدت و ضعف وزن نهایی در میان گویه‌ها می‌باشد. بدین ترتیب الویت گویه‌های شاخص اصل پیاده‌سازی سیستم حمل و نقل مناسب در جدول زیر نشان داده می‌شود. بر اساس این جدول گویه‌های میزان بهره‌گیری از سرویس‌های مدارس، مهدکودک و... جهت سهولت در حمل و نقل و میزان امنیت ناشی از حمل و نقل و رانندگی در خیابان‌ها به ترتیب الویت‌های اول و دوم می‌باشد. به عبارت دیگر، میزان بهره‌گیری از سرویس‌های مدارس، مهدکودک و... جهت سهولت در حمل و نقل با وزن نهایی ۰,۴۷۳، میزان امنیت ناشی از حمل و نقل و رانندگی در خیابان‌ها با وزن نهایی ۰,۲۸۴، میزان دسترسی به تاکسی، اتوبوس و... جهت جابجایی مسافر با وزن ۰,۱۷۰ و بکارگیری تابلوها و علائم هشدار دهنده جهت پیشگیری از حوادث و افزایش ایمنی با وزن نهایی ۰,۰۷۳ در رتبه‌های اول تا چهارم قرار دارند.

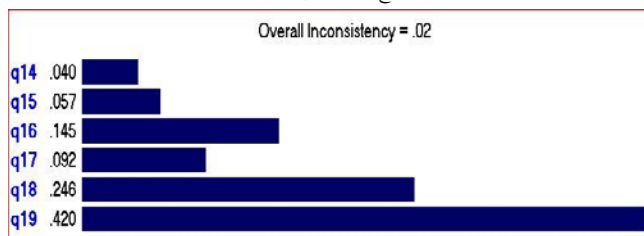
تحلیل مدل (SAW) گویه‌های شاخص اصل افزایش تراکم در منطقه ۴ شهر رشت:

جدول زیر تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل افزایش تراکم را به صورت دودویی را نشان می‌دهد.

جدول ۶. تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل افزایش تراکم به صورت دودویی

	Q14	Q15	Q16	Q17	Q18	Q19
Q14		2.0	4.0	2.0	5.0	7.0
Q15			3.0	2.0	5.0	6.0
Q16				2.0	2.0	4.0
Q17					3.0	5.0
Q18						2.0
Q19	INCON:0.02					

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۵. وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل افزایش تراکم

منبع: یافته‌های پژوهش

همچنین شکل شماره (۵) وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل افزایش تراکم را نشان می‌دهد. بر اساس این نمودار گویه روند تجدید بنا در ساختمان‌های کهنه و بلااستفاده محله توسط اهالی با ۰،۴۲۰ دارای بیش‌ترین وزن است. همچنین نرخ ناسازگاری برابر ۰،۰۲ است. بنابراین می‌توان سازگاری مقایسات را پذیرفت. تحلیل نمودار و جدول تحلیل سلسله مراتبی اصل افزایش تراکم گویای این است که روند تجدید بنا در ساختمان‌های کهنه و بلااستفاده محله توسط اهالی با وزن نهایی ۰،۴۲۰ بالاترین اولویت و میزان تمرکز اماکن مسکونی، اداری، خدماتی، تفریحی و تجاری با وزن نهایی ۰،۰۴۰ دارای پایین‌ترین اولویت می‌باشد. سایر گویه‌ها نیز به ترتیب عبارتند از کیفیت برنامه شهرداری جهت جلوگیری از حاشیه نشینی با افزایش تراکم با وزن نهایی ۰،۲۴۵، دسترسی به خدمات و رفع نیازهای روزمره زندگی در حداقل زمان ممکن با وزن نهایی ۰،۱۴۵، میزان علاقه ساکنین نسبت به احداث و استفاده از بناهای چندطبقه با وزن ۰،۰۹۲، تناسب اعیان (زیربنا) و عرصه (حیاط) ساختمان‌ها با وزن نهایی ۰،۰۵۷ قرار دارند.

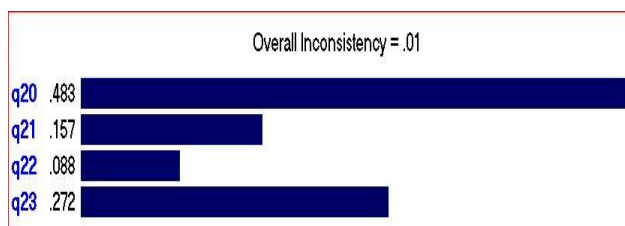
تحلیل مدل (SAW) گویه‌های شاخص اصل برنامه‌ریزی دو سویه در منطقه ۴ شهر رشت:

در ادامه تحلیل اصول نوشهرگرایی در فرایند تحلیل خاکستری به ارزیابی و تحلیل اصل برنامه‌ریزی دو سویه پرداخته شد. جدول (۷) تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل برنامه‌ریزی دو سویه را به صورت دودویی را نشان می‌دهد.

جدول ۷. تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل برنامه‌ریزی دو سویه به صورت دودویی

	Q20	Q21	Q22	Q23
Q20		3.0	5.0	2.0
Q21			2.0	2.0
Q22				3.0
Q23	INCON:0.02			

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۶. وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل برنامه‌ریزی دو سویه

منبع: یافته‌های پژوهش

همچنین شکل (۶) وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل برنامه‌ریزی دو سویه را نشان می‌دهد. بر اساس این نمودار گویه میزان مشارکت مردم در مدیریت محلات با شهرداری با ۰٫۴۸۳ دارای بیش‌ترین وزن است. همچنین نرخ ناسازگاری برابر ۰٫۰۱ است. بنابراین می‌توان سازگاری مقایسات را پذیرفت.

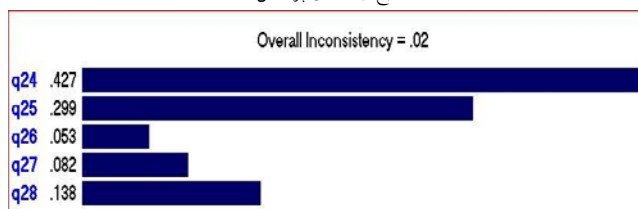
تحلیل مدل (SAW) گویه‌های شاخص اصل طراحی شهری با کیفیت در منطقه ۴ شهر رشت:

جدول (۸) تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل طراحی شهری با کیفیت را به صورت دودویی را نشان می‌دهد. در ارزیابی این اصل از ۵ گویه استفاده شده است که در این بخش به تحلیل آن پرداخته شده است.

جدول ۸. تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل طراحی شهری با کیفیت

	Q24	Q25	Q26	Q27	Q28
Q24		2.0	6.0	5.0	3.0
Q25			5.0	4.0	3.0
Q26				2.0	3.0
Q27					2.0
Q28	INCON:0.02				

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۷. وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل طراحی شهری با کیفیت

منبع: یافته‌های پژوهش

همچنین شکل (۷) وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل طراحی شهری با کیفیت را نشان می‌دهد. بر اساس این نمودار گویه وضعیت بهداشتی فضاهای محله با ۰٫۴۲۷ دارای بیش‌ترین وزن است. همچنین نرخ ناسازگاری برابر ۰٫۰۲ است. بنابراین می‌توان سازگاری مقایسات را پذیرفت. بر اساس جدول (۹) گویه‌های وضعیت بهداشتی فضاهای محله و میزان توجه به فضای سبز به ترتیب الویت‌های اول و دوم می‌باشد. به عبارت دیگر گویه وضعیت بهداشتی فضاهای محله با وزن نهایی ۰٫۴۲۷، دارای بیشترین وزن و در نتیجه بالاترین اولویت در میان سایر گویه‌ها می‌باشد. ضمن اینکه گویه‌های میزان توجه به فضای سبز با وزن ۰٫۲۹۹، وضعیت ظاهری در ساختمان‌های مسکونی، خدماتی، تفریحی، اداری و تجاری با وزن نهایی ۰٫۱۳۸، تلاش شهرداری جهت طراحی خوب و با کیفیت با وزن نهایی ۰٫۰۸۲ و کیفیت طراحی فضاها و ساختمان‌ها با وزن نهایی ۰٫۰۵۳ در رتبه‌های بعد قرار دارند.

تحلیل مدل (SAW) گویه‌های شاخص ساختار سنتی محلات در منطقه ۴ شهر رشت:

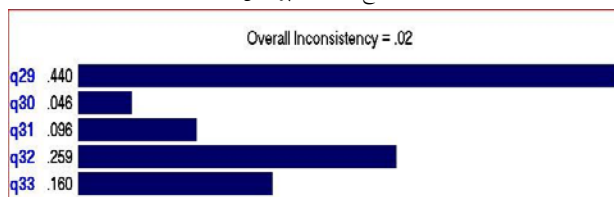
چنانکه در بخش مبانی نظری بیان گشت، اصل ساختار سنتی محلات یکی از مهمترین اصول در تبیین نوشهرگرایی

است. از این رو در قالب جدول (۹) به تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل ساختار سنتی محلات را به صورت دودویی پرداخته شده است.

جدول ۹. تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل ساختار سنتی محلات

	Q29	Q30	Q31	Q32	Q33
Q29		7.0	5.0	2.0	3.0
Q30			3.0	5.0	4.0
Q31				3.0	2.0
Q32					2.0
Q33	INCON:0.02				

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۸. وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل ساختار سنتی محلات

منبع: یافته‌های پژوهش

همچنین شکل (۸) وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل ساختار سنتی محلات را نشان می‌دهد. بر اساس این نمودار گویه حفظ بافت سنتی و محلات قدیمی و آثار تاریخی با ۰.۴۴۰ دارای بیشترین وزن است.

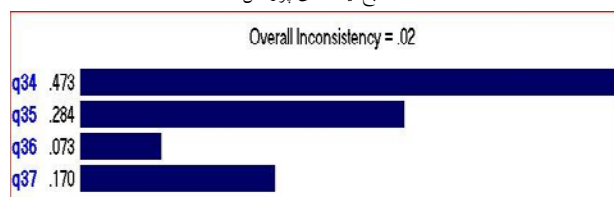
تحلیل مدل (SAW) گویه‌های شاخص اصل مسکن مختلط در منطقه ۴ شهر رشت:

در ادامه تحلیل خاکستری گویه‌های اصول نوشهرگرایی، جدول (۱۰) تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل مسکن مختلط را به صورت دودویی را نشان می‌دهد.

جدول ۱۰. تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل مسکن مختلط

	Q34	Q35	Q36	Q37
Q34		2.0	5.0	3.0
Q35			4.0	2.0
Q36				3.0
Q37	INCON:0.01			

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۹. وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل مسکن مختلط

منبع: یافته‌های پژوهش

همچنین شکل (۹) وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل مسکن مختلط را نشان می‌دهد. بر اساس این نمودار گویه میزان وجود انواع مختلف ساختمان در کنار یکدیگر در سطح کوچه‌ها و خیابانها با ۰.۴۷۳ دارای بیشترین وزن است. همچنین نرخ ناسازگاری برابر ۰.۰۲ است. بنابراین می‌توان سازگاری مقایسات را پذیرفت. بدین ترتیب الویت گویه‌های شاخص اصل مسکن مختلط در جدول (۱۰) نشان داده می‌شود. بر اساس این جدول گویه‌های میزان وجود انواع مختلف ساختمان در کنار یکدیگر در سطح کوچه‌ها و خیابانها و میزان منازل با مالکیت اقشار مختلف به ترتیب الویت‌های اول و دوم می‌باشد.

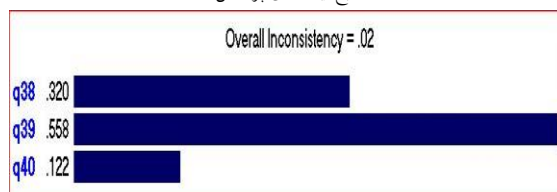
تحلیل مدل (SAW) گویه‌های شاخص اصل کاربری‌های مختلط در منطقه ۴ شهر رشت:

جدول (۱۱) تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل کاربری‌های مختلط را به صورت دودویی را نشان می‌دهد.

جدول ۱۱. تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل کاربری‌های مختلط

	Q38	Q39	Q40
Q38		2.0	3.0
Q39			4.0
Q40	INCON:0.02		

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۱۰. وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل کاربری‌های مختلط

منبع: یافته‌های پژوهش

همچنین شکل (۱۰) وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل کاربری‌های مختلط را نشان می‌دهد. بر اساس این نمودار گویه میزان استفاده از زمین جهت کاربری‌های مختلط اجتماعی با ۰.۵۵۸ دارای بیش‌ترین وزن است. همچنین نرخ ناسازگاری برابر ۰.۰۲ است. بنابراین می‌توان سازگاری مقایسات را پذیرفت. بر اساس تحلیل‌های صورت گرفته در اصل کاربری‌های مختلط، گویه میزان استفاده از زمین جهت کاربری‌های مختلط اجتماعی با وزن نهایی ۰.۵۵۸ در بالاترین اولویت، میزان مناسب طرح‌های شهرداری در ایجاد کاربری‌های مختلط با وزن نهایی ۰.۱۲۲ در پایین‌ترین اولویت قرار داشته و گویه میزان وجود کاربری‌های مختلط با ۰.۳۲۰ در میان این دو گویه قرار دارد.

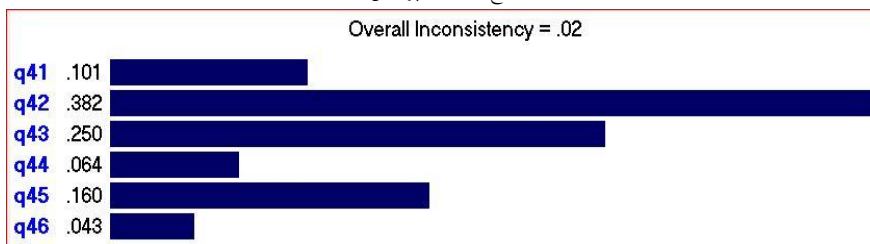
تحلیل مدل (SAW) گویه‌های شاخص اصل ارتباط پذیری در ساختار در منطقه ۴ شهر رشت:

در آخرین بخش از تحلیل سلسله مراتب اصول نوشهرگرایی به ارزیابی اصل ارتباط پذیری در ساختار پرداخته شده است که جدول (۱۲) تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل ارتباط پذیری در ساختار را به صورت دودویی را نشان می‌دهد.

جدول ۱۲. تعیین ضرایب هریک از گویه‌های شاخص اصل ارتباط پذیری در ساختار

	Q41	Q42	Q43	Q44	Q45	Q46
Q41		4.0	3.0	2.0	2.0	3.0
Q42			2.0	5.0	3.0	6.0
Q43				4.0	2.0	5.0
Q44					3.0	2.0
Q45						4.0
Q46	INCON:0.02					

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۱۱. وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل ارتباط پذیری در ساختار

منبع: یافته‌های پژوهش

همچنین شکل (۱۱) وزن نهایی هریک از گویه‌های شاخص اصل ارتباط پذیری در ساختار را نشان می‌دهد. بر اساس این نمودار گویه امکان دسترسی معابر به یکدیگرمانند شبکه شطرنج با ۰,۳۸۲ دارای بیش‌ترین وزن است. همچنین نرخ ناسازگاری برابر ۰,۰۲ است. بنابراین می‌توان سازگاری مقایسات را پذیرفت. بر مبنای تحلیل صورت گرفته در منطقه، از نظر کارشناسان گویه امکان دسترسی معابر به یکدیگرمانند شبکه شطرنج با وزن نهایی ۰,۳۸۲ دارای اولویت برتر و الگوی‌های مختلف حمل و نقلی در ارتقای سطح ارتباط محلات، نواحی و منطقه با سایر بخش‌های شهر با وزن نهایی ۰,۰۴۳ دارای اولویت آخر (ششم) می‌باشد. در این میان گویه‌های رعایت سلسله مراتب دسترسی‌ها با وزن نهایی ۰,۲۵۰، اتصال خیابان‌های اصلی بوسیله معابر فرعی با وزن نهایی ۰,۱۶۰، امکان تحرک و جابجایی آسان و ارتباط با سایر مناطق با وزن نهایی ۰,۱۰۱ و امکان استفاده از دوچرخه در سطح محلات با وزن نهایی ۰,۰۶۴ و به ترتیب اولویت قرار دارند.

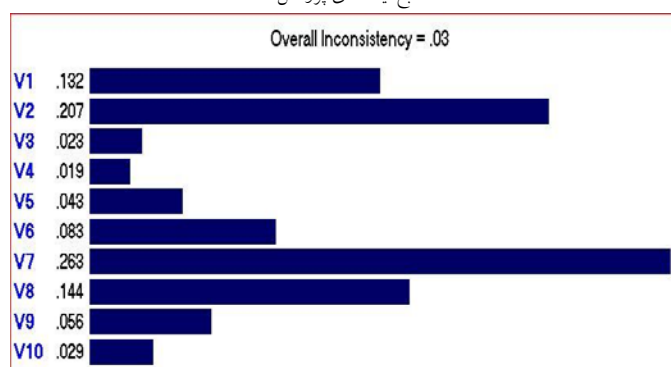
تحلیل مدل (SAW) شاخص‌های نوشهرگرایی در منطقه ۴ شهر رشت:

پس از تحلیل و ارزیابی کلی از گویه‌های هر شاخص از اصول نوشهرگرایی، در این بخش نگارنده به ارزیابی هر یک از اصول نسبت به یکدیگر پرداخته است. جدول (۱۳) تعیین ضرایب هریک از شاخص‌های نوشهرگرایی در منطقه ۴ رشت را به صورت دودویی را نشان می‌دهد.

جدول ۱۳. تعیین ضرایب هریک از شاخص‌های نوشهرگرایی در منطقه ۴ رشت

	V1	V1	V1	V1	V1	V1	V1	V1	V1	V1
V1		2.0	6.0	7.0	4.0	2.0	3.0	2.0	4.0	5.0
V2			7.0	8.0	5.0	4.0	2.0	2.0	4.0	6.0
V3				2.0	3.0	4.0	8.0	5.0	3.0	2.0
V4					3.0	4.0	9.0	7.0	3.0	2.0
V5						3.0	6.0	3.0	2.0	2.0
V6							3.0	2.0	2.0	3.0
V7								2.0	5.0	8.0
V8									3.0	5.0
V9										3.0
V10	INCON:0.03									

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۱۲. وزن نهایی هریک از شاخص‌های نوشهرگرایی در منطقه ۴ رشت

منبع: یافته‌های پژوهش

همچنین نمودار فوق وزن نهایی هریک از شاخص‌های نوشهرگرایی در منطقه ۴ شهر رشت را نشان می‌دهد. بر اساس این نمودار شاخص اصل ساختار سنتی محلات با ۰,۲۶۳ دارای بیش‌ترین وزن است. همچنین نرخ ناسازگاری برابر ۰,۰۳ است. بنابراین می‌توان سازگاری مقایسات را پذیرفت. بدین ترتیب الویت شاخص‌های نوشهرگرایی در منطقه ۴ در جدول (۱۴) نشان داده می‌شود.

جدول ۱۴. الویت شاخص‌های نوشهرگرایی در منطقه ۴ شهر رشت

گویه‌ها	نماد	وزن نهایی	الویت
اصل پیاده روی	V1	۰۰۱۳۲	۴
اصل پایداری در ساختار	V2	۰۰۲۰۷	۲
اصل پیاده سازی سیستم حمل و نقل مناسب	V3	۰۰۰۲۳	۹
اصل افزایش تراکم	V4	۰۰۰۱۹	۱۰
اصل برنامه‌ریزی دو سویه	V5	۰۰۰۴۳	۷
اصل طراحی شهری با کیفیت	V6	۰۰۰۸۳	۵
اصل ساختار سنتی محلات	V7	۰۰۲۶۳	۱
اصل مسکن مختلط	V8	۰۰۱۴۴	۳
اصل کاربری‌های مختلط	V9	۰۰۰۵۶	۶
اصل ارتباط پذیری در ساختار	V10	۰۰۰۲۹	۸

منبع: یافته‌های پژوهش

رتبه بندی محلات منطقه ۴ شهر رشت بر اساس وضعیت موجود ابعاد نوشهرگرایی

در این بخش ابتدا میانگین ابعاد نوشهر گرایی با تاثیر پذیری از میانگین گویه‌ها و نظر نخبگان در تحلیل سلسله مراتبی به دست می‌آید. سپس میانگین ابعاد نوشهر گرایی به تفکیک محلات منطقه ۴ شهر رشت در ضریب SAW ضرب شده و رتبه بندی محلات بر اساس وضعیت موجود نوشهرگرایی در منطقه ۴ شهر رشت به دست می‌آید. جدول شماره (۱۵) و شکل شماره (۱۳) رتبه بندی محلات منطقه ۴ شهر رشت بر اساس وضعیت موجود ابعاد نوشهرگرایی را نشان می‌دهد. بر اساس آن محله شبیری-جی دارای بهترین وضعیت و محله‌های دارای بدترین وضعیت از نظر ابعاد نوشهرگرایی می‌باشند.

جدول ۱۵. رتبه بندی محلات منطقه ۴ شهر رشت بر اساس وضعیت موجود ابعاد نوشهرگرایی

ابعاد نوشهرگرایی	ضریب SAW	میانگین وزن کلی محلات									
		پاسکیا ب	خرسند ی	نخودچ ر	حافظ آباد	ولک س	حمیدیا ن	شهرک قدس	الکتره ک	رازی ن	آزادگا
اصل پیاده روی	۰۰۱۳۲	۲۰۵۴	۲۰۴۱	۲۰۲۳	۲۰۶۰	۲۰۷۴	۲۰۲۹	۲۰۲۲	۲۰۶۸	۲۰۵۶	۲۰۶۴
اصل پایداری در ساختار	۰۰۲۰۷	۲۰۴۴	۲۰۴۴	۲۰۶۶	۲۰۵۱	۲۰۴۹	۲۰۴۰	۲۰۴۱	۲۰۴۱	۲۰۵۴	۲۰۶۵
اصل پیاده سازی سیستم حمل و نقل مناسب	۰۰۲۰۳	۲۰۴۲	۲۰۷۲	۳۰۰۱	۲۰۵۱	۲۰۸۱	۳۰۰۷	۲۰۹۰	۲۰۹۹	۳۰۰۷	۲۰۴۹
اصل افزایش تراکم	۰۰۰۱۹	۲۰۹۱	3	۲۰۸۸	۲۰۷۴	۳۰۰۱	۳۰۱۱	۲۰۹۸	۲۰۹۱	۲۰۹۴	۲۰۸۴
اصل برنامه‌ریزی دو سویه	۰۰۰۴۳	۲۰۲۷	۲۰۳۰	۲۰۳۸	۲۰۴۴	۲۰۲۴	۲۰۵۰	۲۰۱۴	۲۰۲۲	۲۰۳۹	۲۰۵۰
اصل طراحی شهری با کیفیت	۰۰۰۸۳	۱۰۹۹	۲۰۲۸	۲۰۴۱	۲۰۳۳	۲۰۱۲	۲۰۲۴	۲۰۴۴	۲۰۲۹	۲۰۳۱	۲۰۳۸
اصل ساختار سنتی محلات	۰۰۲۶۳	۲۰۲۵	۲۰۴۲	۲۰۲۸	۲۰۴۷	۲۰۴۲	۲۰۳۰	۲۰۳۳	۲۰۴۴	۲۰۳۵	۲۰۱۴
اصل مسکن مختلط	۰۰۱۴۴	۲۰۶۶	۲۰۶۰	۲۰۷۷	۲۰۷۴	۲۰۴۳	۲۰۶۱	۲۰۴۱	۲۰۵۸	۲۰۶۹	۲۰۷۴
اصل کاربری‌های مختلط	۰۰۰۵۶	۲۰۲۷	۲۰۳۲	۲۰۲۲	۲۰۳۸	۲۰۴۱	۲۰۳۲	۲۰۲۸	۲۰۳۱	۲۰۲۰	۲۰۵۴
اصل ارتباط پذیری در ساختار	۰۰۰۲۹	۲۰۴۴	۲۰۱۲	۲۰۳۵	۲۰۳۰	۲۰۲۴	۲۰۵۱	۲۰۴۸	۲۰۳۳	۲۰۳۳	۲۰۱۸
میانگین مجموع ابعاد نوشهرگرایی	۲۰۳۸۷	۲۰۴۳۳	۲۰۴۷۵	۲۰۵۱۵	۲۰۴۵۸	۲۰۴۰۶	۲۰۳۸۲	۲۰۴۷۲	۲۰۴۸۱	۲۰۴۷۶	۲۰۴۷۶
رتبه بندی ابعاد نوشهرگرایی	۹	۷	۴	۱	۶	۸	۱۰	۵	۲	۳	۳

منبع: یافته‌های پژوهش

طبق یافته‌های پژوهش که در جدول رتبه بندی محلات منطقه ۴ شهر رشت بر اساس وضعیت موجود ابعاد نوشهرگرایی نشان داده شده است، در حالت کلی محله حافظ آباد با میانگین مجموع امتیازات ۲۰۵۱۵ دارای

بالاترین رتبه می‌باشد. سایر محلات نیز به ترتیب شامل رازی با میانگین مجموع امتیازات ۲،۴۸۱، آزادگان با میانگین مجموع امتیازات ۲،۴۷۶، محله نخودچر با میانگین مجموع امتیازات ۲،۴۷۵، محله الکتریک با میانگین مجموع امتیازات ۲،۴۷۲، ولکس با میانگین مجموع امتیازات ۲،۴۵۸، محله خرسندی با میانگین مجموع امتیازات ۲،۴۳۳، حمیدیان با میانگین مجموع امتیازات ۲،۴۰۶، محله پاسکیاب با میانگین مجموع امتیازات ۲،۳۸۷ و در آخر محله شهرک قدس با میانگین مجموع امتیازات ۲،۳۸۲ قرار دارند.

بحث و نتیجه گیری

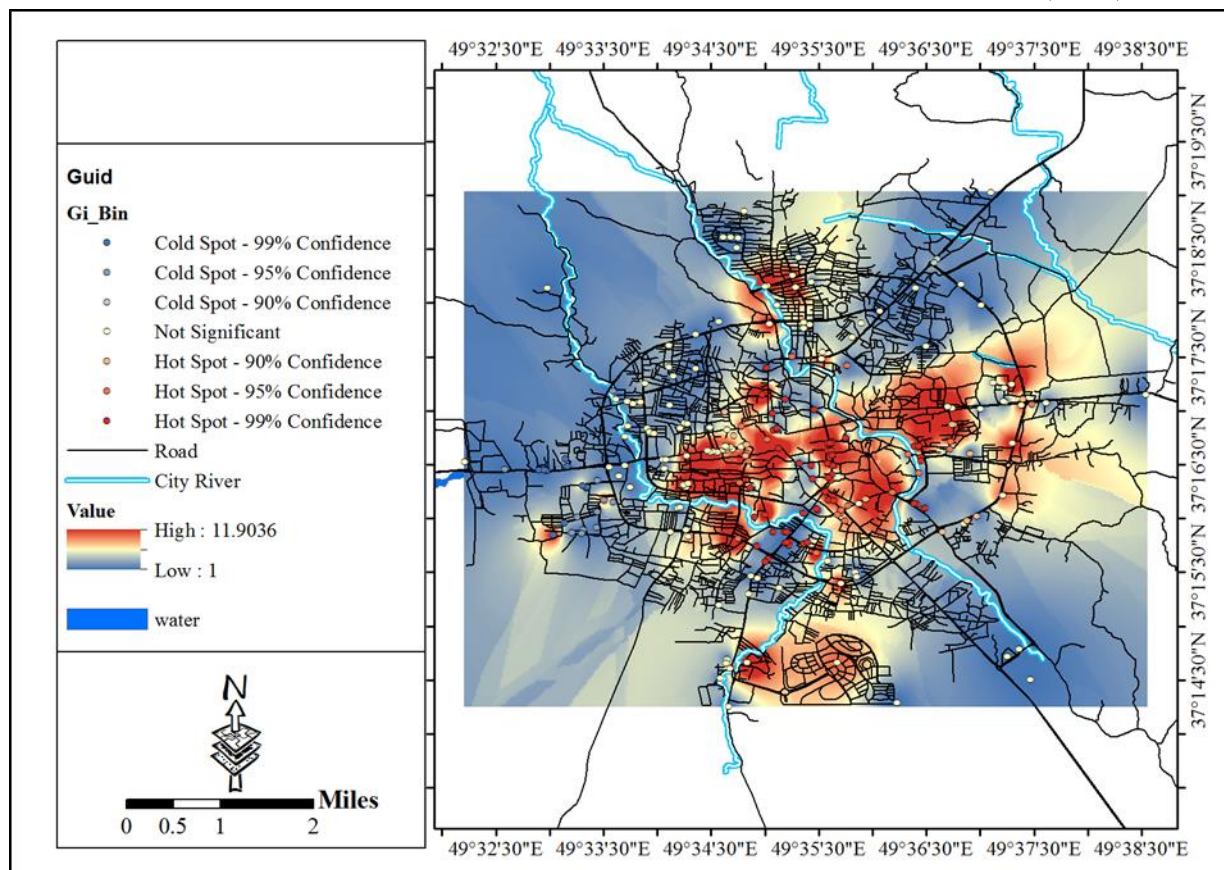
پژوهش حاضر با هدف ارزیابی اصول نوشهرگرایی، رویکردی نوین در احیاء بافت‌های قدیمی در منطقه ۴ شهر رشت صورت پذیرفته است. مهمترین یافته‌های حاصل از سوالات مطرح شده به شرح ذیل می‌باشد: بر اساس تحلیل نظر شهروندان در میان گویه‌های مربوط به اصل پیاده روی، گویه راحتی پیاده روی در معابر با میانگین ۲،۸۹ دارای بالاترین کیفیت و امکانات موجود در پیاده رویهای معابر با میانگین ۲،۳۰ در پایین ترین کیفیت در میان سایر گویه‌ها می‌باشد. مناسب بودن عرض پیاده رویها در معابر و خیابان‌ها با میانگین ۲،۵۹ و گویه مناسب بودن نوع مصالح مورد استفاده در کف پیاده رویها با میانگین ۲،۵۶ نیز در رده‌های بعدی قرار دارند. در واقع تحلیل نظر شهروندان در این اصل گویای سطح متوسط و گاهی کمتر از سطح متوسط در سطح منطقه می‌باشد که نیازمند بازنگری در این حوزه می‌باشد. نتایج حاصل از تحلیل مشخصات آماری گویه‌های مربوط به اصل پایداری در ساختار نشان می‌دهد از نظر جامعه آماری همه گویه‌های این اصل در سطح متوسط و حتی کمتر از آن (در برخی گویه‌ها) می‌باشند. بر این اساس، میانگین گویه‌ها به ترتیب شامل؛ میانگین گویه مناسب بودن مصالح مورد استفاده در ساختمان (۲،۶۷)، مناسب بودن طراحی ساختمان‌های محلات از نظر نورگیری و تهویه با میانگین (۲،۵۷)، دوام آسفالت بکار رفته در معابر با میانگین (۲،۵۶)، میزان صرفه جویی در مصرف انرژی در ساختمان با میانگین (۲،۳۵) و گویه جمع آوری و تفکیک زباله‌های خشک و تر توسط ساکنان با میانگین (۲،۳۴) قرار دارند. یافته‌های حاصل از تحلیل اصل پیاده سازی سیستم حمل و نقل مناسب در منطقه ۴ شهر رشت نشان می‌دهد که از میان گویه‌های چهارگانه این بخش، گویه میزان امنیت ناشی از حمل و نقل و رانندگی در خیابان‌ها با میانگین ۲،۸۸ دارای بالاترین کیفیت و میزان دسترسی به تاکسی، اتوبوس و... جهت جابجایی مسافر با میانگین ۲،۷۴ پایین ترین کیفیت را دارا می‌باشند. سایر گویه‌ها نیز به ترتیب شامل بکارگیری تابلوها و علائم هشدار دهنده جهت پیشگیری از حوادث و افزایش ایمنی با میانگین ۲،۸۷ و گویه میزان بهره‌گیری از سرویس‌های مدارس، مهدکودک و... جهت سهولت در حمل و نقل با میانگین ۲،۸۶ که در رتبه‌های بعدی قرار دارند. یافته‌های حاصل از مشخصات آماری گویه‌های مربوط به اصل افزایش تراکم در منطقه ۴ شهر رشت گویای این امر است که به جز دو گویه میزان تمرکز اماکن مسکونی، اداری، خدماتی، تفریحی و تجاری با میانگین (۲،۲۳) و روند تجدید بنا در ساختمان‌های کهنه و بلااستفاده محله توسط اهالی با میانگین (۲،۴۱) که از سطح میانگین پایین تر است، سایر گویه‌ها نسبت به میانگین (سطح متوسط) شرایط مناسب تری داشته و حتی برخی از گویه‌ها همچون میزان علاقه ساکنین نسبت به احداث و استفاده از بناهای چندطبقه با میانگین ۴،۱۰ و دسترسی به خدمات و رفع نیازهای روزمره زندگی در حداقل زمان

ممکن با میانگین ۳،۶۶ شرایط ایده آلی دارند. سایر گویه‌ها نیز به ترتیب عبارتند از: کیفیت برنامه شهرداری جهت جلوگیری از حاشیه نشینی با افزایش تراکم با میانگین ۲،۵۷ و تناسب اعیان (زیربنا) و عرصه (حیاط) ساختمان‌ها با میانگین ۲،۵۵. بر اساس تحلیل نظر جامعه آماری در تحلیل مشخصات آماری گویه‌های مربوط به اصل برنامه‌ریزی دو سویه در منطقه ۴ شهر رشت، به نظر می‌رسد از نظر شهروندان به جزء گویه میزان مناسبت بکارگیری شورای محله (شورایاری) جهت واگذاری اداره امورات محله با میانگین (۳،۵۹)، سایر گویه‌ها از وضعیت مناسبی برخوردار نبوده و از سطح متوسط نیز پایین تر قرار دارند. بدین صورت که گویه میزان توجه شهرداری به پیشنهادات ساکنین جهت توسعه و اداره محلات منطقه با میانگین (۲،۰۶)، گویه میزان مشارکت مردم در مدیریت محلات با شهرداری با میانگین (۱،۹۰) و گویه میزان جلسات اعضای شورای اسلامی شهر با ساکنین جهت بررسی مشکلات محلات با میانگین (۱،۸۷) به ترتیب قرار دارند. تحلیل حاصل از گویه‌های اصل طراحی شهری حاکی از آن است که این گویه‌ها در منطقه ۴ از وضعیت مناسبی برخوردار نیستند و همه گویه‌ها دارای میانگین پایین تر از سطح متوسط هستند. بدین ترتیب که بالاترین میانگین متعلق به گویه وضعیت ظاهری در ساختمان‌های مسکونی، خدماتی، تفریحی، اداری و تجاری با میانگین ۲،۴۸ بوده و سایر گویه‌ها نیز به ترتیب عبارتند از کیفیت طراحی فضاها و ساختمان‌ها با میانگین ۲،۳۶، گویه وضعیت بهداشتی فضاهای محله با میانگین ۲،۲۳، گویه تلاش شهرداری جهت طراحی خوب و با کیفیت با میانگین ۲،۱۳ و میزان توجه به فضای سبز با میانگین ۲،۰۷ می‌باشد. چنانکه در جدول مشخصات آماری گویه‌های مربوط به اصل ساختار سنتی محلات در منطقه ۴ شهر رشت بیان شده است گویه‌های اصل ساختار سنتی محلات از نظر جامعه آماری با سطح نسبتاً پایین از کیفیت در وضع موجود همراه می‌باشد. چنانکه بالاترین کیفیت میانگین متعلق به گویه میزان استقلال محلات جهت تامین نیازهای روزمره بر اساس الگوی محلات قدیمی با میانگین ۳،۳۶ و پایین ترین کیفیت نیز به گویه میزان تعاملات مردم و ارتباط بین همسایگان در سطح محلات با میانگین ۱،۹۳ اختصاص دارد. تحلیل حاصل از وضعیت کیفیت گویه‌های مربوط به اصل مسکن مختلط در منطقه ۴ شهر رشت حاکی از آن است که از میان ۴ گویه مطرح شده در این اصل دو گویه شرایط نامناسبی داشته و دو گویه دیگر بالاتر از سطح متوسط قرار دارند. بدین صورت که میزان منازل با اندازه‌های مختلف و میزان منازل با مالکیت اقسار مختلف به ترتیب با میانگین ۲،۰۰ و ۲،۱۴ در شرایط نسبتاً نامناسبی قرار داشته و گویه‌های میزان وجود انواع مختلف ساختمان در کنار یکدیگر در سطح کوچه‌ها و خیابانها و میزان منازل با قیمت‌های مختلف با میانگین ۲،۶۲ و ۳،۹۸ دارای شرایط مناسبی از نظر جامعه آماری می‌باشند. تحلیل حاصل از اصل کاربری‌های مختلط در منطقه ۴ شهر رشت نشان دهنده این امر است که در میان گویه‌های این اصل میزان مناسبت طرح‌های شهرداری در ایجاد کاربری‌های مختلط در منطقه با میانگین ۲،۵۳ دارای بالاترین کیفیت و میانگین می‌باشد و سایر گویه‌ها نیز به ترتیب میزان وجود کاربری‌های مختلط با میانگین ۲،۴۱ و میزان استفاده از زمین جهت کاربری‌های مختلط اجتماعی با میانگین ۲،۰۳ می‌باشند که دو گویه اخیر دارای شرایط مناسبی نبوده و از سطح متوسط رضایتمندی پایین تر هستند. بر اساس یافته‌های حاصل از تحلیل اصل ارتباط پذیری در ساختار در منطقه ۴ شهر رشت، به جز گویه‌های امکان استفاده از دوچرخه در سطح محلات با میانگین ۲،۵۶ و الگوی‌های مختلف حمل و نقلی در ارتقای سطح ارتباط محلات، نواحی و منطقه با سایر بخش‌های شهر با میانگین ۲،۵۳ که سطحی

بالتر از متوسط میانگین را دارند، سایر گویه‌ها کیفیتی پایین تر از سطح متوسط دارند که این گویه‌ها به ترتیب عبارتند از: اتصال خیابان‌های اصلی بوسیله معابر فرعی با میانگین ۲۰۴۳، رعایت سلسله مراتب دسترسی‌ها با میانگین ۲۰۲۹، امکان دسترسی معابر به یکدیگرمانند شبکه شطرنج با میانگین ۲۰۱۳ و امکان تحرک و جابجایی آسان و ارتباط با سایر مناطق با میانگین ۲۰۱۰ که این امر نشان دهنده میزان رضایتمندی کم شهروندان از این اصل در محدوده مورد مطالعه می‌باشد. پس از ارزیابی نظر شهروندان، نگارنده به تحلیل نظر کارشناسان و نخبگان پرداخته است تا در قالب فرایند تحلیل سلسله مراتبی نشان دهد که کدامیک از اصول تاثیر بیشتری نسبت به یکدیگر و سایرین داشته و تحلیل کلی این بخش مشخص گردد. در این راستا ابتدا به تحلیل هر یک از اصول و شاخص‌های آنها پرداخته شد و سپس اصول نسبت به یکدیگر تحلیل شده‌اند. یافته‌های این بخش نشان داده است، شاخص‌های اصل ساختار سنتی محلات و اصل پایداری در ساختار به ترتیب الویت‌های اول و دوم می‌باشد. به عبارت دیگر، تحلیل اصول کلی نوشهرگرایی حاکی از آن است که به لحاظ اولویت بندی و رتبه، اصل ساختار سنتی محلات با وزن نهایی ۰۰۲۶۳ بالاترین رتبه و اصل افزایش تراکم با وزن نهایی ۰۰۱۹ در پایین ترین سطح اولویت قرار دارند. سایر گویه‌ها نیز به ترتیب عبارتند از اصل مسکن مختلط ۰۰۱۴۴، اصل پیاده روی ۰۰۱۳۲، اصل طراحی شهری با کیفیت ۰۰۰۸۳، اصل کاربری‌های مختلط ۰۰۰۵۶، اصل برنامه‌ریزی دو سویه ۰۰۰۴۳، اصل ارتباط پذیری در ساختار ۰۰۰۲۹ و اصل پیاده سازی سیستم حمل و نقل مناسب با وزن نهایی ۰۰۰۲۳ قرار دارند. چنانکه در بخش تحلیل رتبه بندی محلات منطقه ۴ شهر رشت بر اساس وضعیت موجود ابعاد نوشهرگرایی نشان داده شده است، در حالت کلی محله **حافظ آباد** با میانگین مجموع امتیازات ۲۰۵۱۵ دارای بالاترین رتبه می‌باشد. سایر محلات نیز به ترتیب شامل **رازی** با میانگین مجموع امتیازات ۲۰۴۸۱، **آزادگان** با میانگین مجموع امتیازات ۲۰۴۷۶، محله **نخودچر** با میانگین مجموع امتیازات ۲۰۴۷۵، محله **الکتریک** با میانگین مجموع امتیازات ۲۰۴۷۲، **ولکس** با میانگین مجموع امتیازات ۲۰۴۵۸، محله **خرسندی** با میانگین مجموع امتیازات ۲۰۴۳۳، **حمیدیان** با میانگین مجموع امتیازات ۲۰۴۰۶، محله **پاسکیاب** با میانگین مجموع امتیازات ۲۰۳۸۷ و در آخر محله **شهرک قدس** با میانگین مجموع امتیازات ۲۰۳۸۲ قرار دارند. در مرحله آخر رتبه بندی محلات منطقه ۴ شهر رشت بر اساس وضعیت موجود ابعاد نوشهرگرایی نشان می‌دهد محله **شیبیری-جی** دارای بهترین وضعیت و محله **هاشمی** دارای بدترین وضعیت از نظر ابعاد نوشهرگرایی می‌باشند.

با توجه به غنای شهرسازی سنتی ایران به عنوان بستری مناسب برای به کارگیری رهیافت نوشهرگرایی متناسب با شرایط اجتماعی و محیطی شهرهای مختلف کشور، بسیاری از صاحب‌نظران و برنامه ریزان شهری به کارگیری اصول نوشهرگرایی در محلات شهری را فرصت مناسبی برای حل بسیاری از مسائل موجود در شهرهای کشور در راستای بالا بردن کیفیت زندگی می‌دانند. یکی از علل اصلی مشکلات بافت قدیم در اکثر نقاط دنیا عدم انطباق بافت‌های قدیم با نیازهای امروزی می‌باشد. خصوصاً از نظر کالبدی، این بافت‌ها به دلیل فرسودگی و تنگی معابر، امکان دست یابی به خدمات و تسهیلات جدید را ندارند. با توجه به بررسی‌های انجام شده از اجرای طرح‌های بهسازی بافت‌های فرسوده، این گونه برآورد می‌گردد که باید با دیدی جدید و متفاوت از قبل به آن‌ها نگاه کرد و برای یک عنصر

اساسی در این زمینه که آن هم توجه به نیاز ساکنین محلات مزبور می باشد اهمیت بیشتری قائل گردید، زیرا صاحبان واقعی این بافتها خود مردم هستند بنابراین، مسئولان و متصدیان این امر باید از طرح‌هایی جهت برنامه‌ریزی و احیای این گونه بافت‌ها استفاده کنند که در عین حال که هویت بافت سنتی حفظ بماند. نیازهای انسان مدرن امروز را هم فراهم سازد.

شکل ۱۳. رتبه بندی سازگاری شهر رشت بر اساس وضعیت موجود ابعاد نوشهرگرایی

از آنجایی که هدف نهضت نوشهرگرایی، ایجاد محلات نئوسنتی و قابل زیست با رویکرد پاسخگویی به نیاز انسان امروز است، اصول آن در جهت ارتقاء کیفیت کالبدی و توسعه اقتصادی و اجتماعی سکونتگاه‌های انسانی بنا شده است، و به نظر می رسد به کارگیری این اصول در فرایند احیای بافت‌های قدیمی و فرسوده عامل موثر و تسریع کننده ای باشد. همچنین تدوین این اصول بر اساس ساختار سنتی محلات موجب هماهنگی این اصول با قواعد و معیارهای شکل دهنده به بافت‌های کهن شهری می شوند، نتایج حاصل از تحلیل نظر شهروندان، نشان می دهد طبق نظر ساکنان محلات قدیم و سنتی منطقه رشت در ارزیابی اصول نوشهرگرایی در برنامه ریزی جهت احیای بافت‌های قدیمی این منطقه از شهر رشت، تقریباً در همه بخش‌های آن میزان رضایتمندی کم شهروندان از این اصول در محدوده مورد مطالعه دیده می شود و وضعیت نامساعد در اکثر اصول تایید می گردد و اکثر ساکنان منطقه ۴ شهر رشت بر عدم تطابق برنامه‌ریزی بهسازی و احیا بافت فرسوده این منطقه با اصول نوشهرگرایی اذعان دارند. بنا براین همان گونه که ملاحظه می شود برنامه‌ریزی‌ها و طرح‌های انجام شده جهت بهسازی این بافت‌ها یا جزئی بوده و یا به طور کامل نتوانسته تمام جنبه‌های نیازهای زیستی زندگی ساکنین محلات مزبور را پوشش دهد؛ و در جهت

ارتقای کیفیت محیط زندگی آن‌ها موفق عمل کند. از این رو می‌توان گفت که اگر مدیران و برنامه ریزان شهری با کارشناسی و شناخت دقیق و همه جانبه نیازهای ساکنین این گونه محلات، به ارایه طرح‌ها و راهکارهایی مناسب در جهت رفع مشکلات همت بیشتری بگمارند، می‌توان امیدوار بود که در آینده بجای رشد پراکنده شهری و مهاجرت مردم از محلات مرکزی شهرها که خود تبعاتی برای کل شهر به دنبال خواهد داشت و شاهد رونق و تقویت بافت-های هسته‌های مرکزی شهر رشت باشیم و این محلات به مکان‌هایی با قابلیت زیستی با کیفیت تبدیل شوند.

پیشنهادات

در نهایت با توجه به یافته‌های پژوهش و با تحلیل لایه‌های اصول نوشهرگرایی در منطقه ۴ شهر رشت پیشنهاداتی مطرح می‌شود. این پیشنهادات شامل:

- اصلاح یا تعریض معابر نامناسب
- بهسازی، نوسازی و بازسازی بافت فرسوده
- افزایش تراکم بافت‌های با تراکم ساختمانی پایین
- حفظ عملکرد برخی از کاربری‌ها مانند کاربری‌های مختلط و فضای سبز
- اراضی ذخیره برای آینده مانند اراضی بایر و غیر قابل استفاده می‌باشند.

منابع

- اصغرزاده یزدی، سارا (۱۳۸۹)، اصول پیشنهادی نوشهرگرایی در برنامه ریزی محله‌های شهری، مسکن و محیط روستا، دوره ۲۹، شماره ۱۳۰.
- امیری، مجتبی، نشاط، اکبر، نیکتایی، مجید (۱۳۹۵)، بررسی نقش مشارکت شهروندان در نوسازی و بهسازی بافت‌های فرسوده با رویکرد مدیریت شهری (مطالعه موردی: منطقه ۱۲ شهرداری تهران)، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۴۸، شماره ۳.
- آذر، علی، حسین زاده دلیر، کریم (۱۳۸۷)، سامان دهی و بهسازی محلات سنتی با استفاده از رویکرد شهرسازی جدید نمونه موردی محله سرخاب تبریز، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه ای، دوره هفتم، شماره ۱۱.
- پیوسته گر، یعقوب، نجابتیان، اسلام (۱۳۹۵)، برنامه‌ریزی محله محور در بافت فرسوده با رویکرد نوشهرگرایی مطالعه موردی محلات محمودآباد سفلی و سالم آباد شهر یاسوج، فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه ای)، دوره ۲۴، شماره ۱، ۱۳۳-۱۵۳.
- رهنما، محمدرحیم (۱۳۸۸)، برنامه‌ریزی مناطق مرکزی شهرها، انتشارات دانشگاه فردوسی، مشهد.
- زنگی آبادی، علی، مویدفر، سعید (۱۳۹۱)، رویکرد بازآفرینی شهری در بافت‌های فرسوده: برزن شش‌بادگیری شهر یزد، معماری و شهرسازی آرمان‌شهر، شماره ۹، پاییز و زمستان.
- طیبیان، منوچهر، لاهوتی، شیما (۱۳۹۱)، ارزیابی تاثیر اصول نوشهرسازی بر احیای بافت‌های فرسوده محلات و انسجام آنها، مطالعات محیطی هفت حصار (هفت حصار)، دوره ۱، شماره ۱.
- قربی، میترا، محمدی، حمید (۱۳۹۶)، کاربست نظریه نوشهرگرایی در شهرسازی: موافقان و مخالفان، مجله دانش شهرسازی، دوره ۱، شماره ۱.
- کلانتری، خلیل، پوراحمد، احمد (۱۳۸۳)، مدیریت و برنامه‌ریزی بازسازی بافت تاریخی شهر یزد، مجله تحقیقات جغرافیایی، شماره ۱، دوره ۵۴.
- معتمدی مهر، اکبر، حسن پور، رضا، رضایی، رقیه (۱۳۹۳)، بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده شهری با تأکید بر مشارکت مردمی (مطالعه موردی: محله قیلر قروه)، مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، دوره ۹، شماره ۲۳.

- American Planning Association, (2000), Policy Guide on Planning for Sustainability, New York, Available from World Wide Web: <http://www.APA.com>.
- Basirat, Meysam, (2007) What does the New Urbanism say? An Introduction to the Principles and Theoretical Foundations of New Urbanism, *Abadi Journal*, No:57,PP.
- Charles, Bohl, (2003), New Urbanism and the City: Potential Application and Implications for Distressed Inner-City Neighborhoods, *Housing Policy Debate* Volume 11, Issue 4, PP.761-800.
- Elshater, A. (2012). New Urbanism Principles versus Urban Design Dimensions towards Behavior Performance Efficiency in Egyptian Neighbourhood Unit. *Social and Behavioral Sciences*, 68, 826 – 843.
- Hikichi, L. (2003), Newurbanism and transportation, University of Wisconsin-Milwaukee, 1-28.
- Lehrer, Jim (2004), "What is New urbanism?" www.newurbanism.org.
- Mousazadeh, H. (2018). The influence of the urban rivers on the quality of life of citizens with emphasis on Zayanderud river in Isfahan city- Iran, Urban Geography Conference, Buk, Hungary, 5-6 April.
- Mousazadeh, H., Izsak, Eva (2018). Rivers and Urban Development in Iran: Rivers as the forgotten part of urban management, International Conference on Civil Engineering, Architecture and Urban Management in Iran, Tehran, Iran.